

**СТВОРЕННЯ ВИСОКОВРОЖАЙНОГО СОРТУ
ПШЕНИЦІ (*Triticum aestivum* L.)**

*О. М. Черемха, науковий співробітник
Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла УААН (МІП)*

Постановка проблеми. В Україні пшениця м'яка озима - головна серед зернових культур і щорічно займає 5-7 млн га площі посіву [1]. Виробництво її зерна становить 50-55% валового збору всіх зернових культур. Резервом підвищення виробництва зерна є створення та впровадження у виробництво нових високоврожайних, адаптованих до відповідних умов вирощування сортів.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження із селекції основних зернових культур в Україні та результати впровадження свідчать про значний біологічний потенціал вітчизняних сортів. Особлива роль відводилась відомим у всьому світі сортам пшениці м'якої озимої Безоста 1 і Миронівська 808 [2]. Сорт Миронівська 808 є шедевром світової селекції та цінним вихідним матеріалом для створення нових зимостійких, високоякісних сортів пшениці м'якої озимої.

Використовуючи різноманітні матеріали зі світової колекції та методи селекції, селекціонерами МІП створені сорти нової генерації - високопродуктивні, адаптовані до умов вирощування в зоні Лісостепу та Полісся. Вони широко впроваджуються у виробництво і здатні забезпечувати високу продуктивність [3].

Зниження агрофонів, перенасичення сівозмін стерньовими попередниками призводять до накопичення інфекції, зниження водного та поживного балансів. Тому особлива роль відводиться створенню нових сортів з ефективним рівнем реакції на виробничо- агротехнічні умови.

Метою роботи було проаналізувати родоводи схрещування та дати господарсько-біологічну характеристику нового сорту пшениці м'якої озимої Мирлена.

Результати досліджень. Родоначальна рослина відібрана направленим чотирикратним індивідуальним добором в F₂-F₃ гібридної комбінації Миронівська 27 / Еритроспермум 50137.

Носієм материнської геноплазми був сорт Миронівська 27. До його родоводу (рис.) входять видатні вітчизняні сорти (Безоста 1, Безоста 4 (Краснодарський НДІСГ), Прибой (СГ), Миронівська ювілейна), які забезпечили Миронівській 27 високу продуктивність,

комплексну стійкість щодо іржавих хвороб та борошнистої роси, хорошу якість зерна, зимостійкість. .

Батьківською формою послужила лінія Еритроспермум 50137. В генеалогії лінії брали участь ранньостиглі, високоякісні, стійкі до вилягання та бурої іржі сорти західноєвропейського екотипу Пліска, - Русалка (Болгарія), посухостійкі, стійкі щодо хвороб сорти Атлас 66, Kanred Fulcaster 266287 (США), Klein 33 (Аргентина), Аврора (Росія) з транслокацією 1 В/1 R від сорту Neuzucht 14-24, яка включає гени стійкості проти іржавих хвороб і борошнистої роси Lr 26, Sr 31, Vg 9, Pm 8, та сорт Миронівська 808.

Сорт Мирлена в 2006 р. передано в державне сортовипробування. Різновидність - еритроспермум, колос білий, циліндричний, середньої довжини (8-10 см), середньої щільності (18- 21 колосків), остюки довгі. Зернівка середньої крупності, червона, овальна за формою. Маса 1000 зерен - 40-42 г. Кущ напівпрямостоячий з еректоїдним типом листків, за довжиною та шириною середніх розмірів. Стебло міцне, слабвовипнене.

Новий сорт вирізняється значною зимо- і морозостійкістю, високою стійкістю до осипання.

На інфекційному фоні в МП Мирлена стійкий проти борошнистої роси, фузаріозу колоса (7 балів), помірно стійкий щодо бурої іржі (7-5), септоріозу колоса та кореневих гнилей (5 балів). Менше уражується чорноколосицею порівняно із стандартом Миронівська 61 (в межах 10-15%, стандарт - 50%).

Сорт відноситься до групи середньорослих, висота рослин у середньому за 4 роки вивчення (2002, 2004-2006 рр.) попереднього і конкурсного сортовипробування становила 117 см. Сорт стійкий до вилягання (7-9 балів). Однак, при надмірному зволоженні на високих агрофонах та ранньому відновленні весняної вегетації, може частково вилягати. Враховуючи таке становище при потребі бажано застосовувати ретарданти.

Важливою характеристикою Мирлени є високий темп весняного відростання, що забезпечує більш раннє формування значної біомаси навіть у роки з невеликими запасами продуктивної вологи, що вказує на його значну посухостійкість. Сорт має підвищену фотосинтетичну здатність, яка візуально проявляється у високій облистяності та у тривалішому функціонуванні листової поверхні.

Завдяки підвищеній адаптивності сорт має здатність формувати великий урожай якісного зерна, забезпечуючи приріст як на високому, так і на середньому рівнях агрофону. За 4 роки вивчення в конкурсному сортовипробуванні при урожайності 6,64 т/га

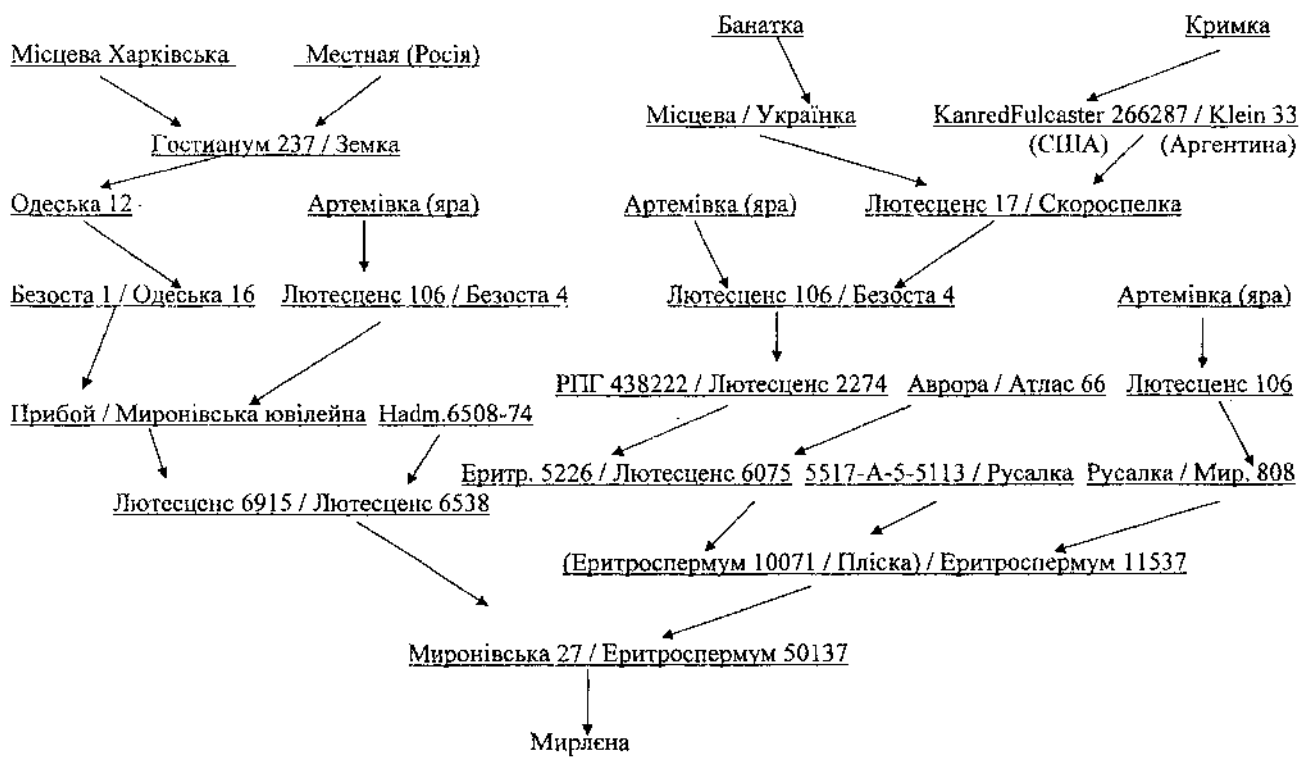

Рис. Родовід сорту пшениці озимої м'якої Мирлена.

перевищив стандарт Миронівську 61 на 0,72 т/га. Максимальна врожайність 8,18 т/га одержана в 2004 р. після гороху. Сорт добре кушиться.

Мирлена має високу регенераційну здатність утворення нових пагонів (кущіння) у ранньовесняний період, завдяки чому може формувати значну продуктивність при несприятливих умовах зимівлі.

Вміст сирої клейковини становив у середньому 26,5% при її добрій якості 68 одиниць ІДК. Сила борошна варіювала в межах 260- 333 о.а., в середньому становила 295, об'ємна маса зерна - 806 г/л. Показники натури зерна вказують на добрі адаптивні властивості сорту (табл.).

У 2007 р. за даними експертної ради Держсортслужби запропоновано визнати сорт перспективним для поширення в Україні у 2008 р.

Таблиця

Господарсько-біологічна характеристика пшениці м'якої озимої Мирлена (2002,2004-2006 рр.)

Господарські ознаки	Одиниці виміру	Середнє за 4 роки	
		Мирлена	Миронівська 61, стандарт
Урожайність	т/га	6,64	5,72
Приріст до контролю	т/га	+0,72	ст.
Вегетаційний період	дiб	234	234
Висота рослин	см	117	105
Стійкість до вилягання	бал	9(7)	9(7)
Зимостійкість	бал	5-7	5-7
Стійкість проти хвороб:			
бура іржа	бал	7(5)	5
борошниста роса	бал	7	5
септоріоз	бал	6	5
фузаріоз	бал	7	7
Натура зерна	г/л	806	774
Седиментація	мл	67	48
Сира клейковина	%	26,5	25,0
Показник ІДК	о.п	69	70
Сила борошна	о.а.	295	201
Об'ємний вихід хліба	см ³	664	628
Загальна оцінка хліба	бал	4	4

Висновок. Використовуючи в гібридизації вихідний

селекційний матеріал з широкою генетичною основою та цілеспрямований багаторазовий індивідуальний добір, створено комплексно-цінний з високими адаптивними властивостями сорт пшениці м'якої озимої Мирлена.

Використана література:

1. Шелепов, В. В. Актуальні проблеми сучасного землеробства. / В. В. Шелепов, Л. А. Коломієць, В. В. Кириленко // Доп. міжнар. наук.-практ. конф. - Луганськ: Луган. нац. аграр. ун., 2003.-С. 575-580.
2. Дорофеев, В. Ф. Мировые сортовые ресурсы озимой пшеницы и их использование в селекции. / В. Ф. Дорофеев, М. В. Новикова // Селекция и сортовая агротехника озимой пшеницы. -М.: Колос, 1979. - С. 19-29.
3. Животков, Л.О. Історія та результати селекційної роботи в Миронівському інституті ім. В. М. Ремесла. / Л. О. Животков, В. А. Власенко, Г. Ю. Борсук // Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть: у 4-х т. - К.: Логос, 2001 - Т. 2. - С. 376-80.

УДК 633.11 «324»: 631.526.32

Черемха О. М. Створення високоврожайного сорту пшениці (*Triticum aestivum* L.) Мирлена // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - К., 2007. - № 6 - С. 35-39.

Наведено господарсько-біологічну характеристику нового сорту пшениці м'якої озимої Мирлена. Проаналізовано родоводи його компонентів схрещування.

Ключові слова: сорт пшениці, пшениця м'яка озима, продуктивність продуктивність, якість зерна, стійкість сорту.

УДК 633.11 «324»: 631.526.32

Черемха Е. М. Создание высокоурожайного сорта пшеницы (*Triticum aestivum* L.) Мирлена // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - К., 2007- № 6 - С. 34-39.

Приведена хозяйственно-биологическая характеристика нового сорта пшеницы мягкой озимой Мирлена. Дан анализ родословных его компонентов скрещивания.

УДК 633.11 «324»: 631.526.32

Cheremkha H. Development high yielding, good qualitative winter wheat cultivar (*Triticum aestivum* L.) Myrlyena // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - К., 2007 - № 6. - С. 35-39.

The article presents agronomic and biological characteristics of new winter wheat cultivar Myrlyena. Pedigrees of its components of crossing are given.